

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Vitan Hodnik

Športne TV novice:
primer TV Slovenija

Diplomsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Vitan Hodnik

Mentor: doc. dr. Dejan Jontes

Športne TV novice:
Primer TV Slovenija

Diplomsko delo

Ljubljana, 2017

Zahvala

Zahvaljujem se svojemu mentorju, doc. dr. Dejanu Jontesu za nasvete, navodila in pomoč pri izdelavi diplomskega dela.

Posebna zahvala pa gre moji družini za vse spodbudne besede, podporo in motivacijo v trenutkih, ko je bilo najtežje.

Športne TV novice: primer TV Slovenija

Televizija kot predstavnik "tradicionalnih" medijev je še vedno največji in najbolj popularen medij izmed vseh medijev množičnega komuniciranja. Njena prednost je v vseprisotnosti, saj je dostopna praktično vsakemu. Je avdiovizualni medij in gledalcem daje občutek avtentičnosti in kredibilnosti. Ena od osrednjih in najbolj prepoznavnih figur televizijskega programa so TV novice. Te predstavljajo ime institucije in ji dajejo pomen. V svojem diplomskem delu sem se osredotočil na prvo slovensko dnevnoinformativno oddajo TV Dnevnik, v kateri sem analiziral športne novice. Te so postale eden najbolj popularnih in gledanih žanrov na televiziji. Dnevnik, ki ga je v slovenščini začela RTV Slovenija oddajati v 60-ih letih prejšnjega stoletja, je v tem času doživel veliko sprememb. Izbral sem deset oddaj od začetka oddajanja do danes in jih med seboj primerjal. Osrednje raziskovalno vprašanje diplomskega dela je bilo, kako so se spremenili načini podajanja informacij, struktura in vloga športnih novic od začetka do danes. Osredotočil sem se tudi na dva pomembna vizualna elementa TV novic, to sta vloga in videz voditelja ter studio in celoten videz oddaje.

Ključne besede: televizija, TV Dnevnik, športne televizijske novice, voditelj TV novic, podajanje TV novic.

Sports TV news: the example of TV Slovenia

Television, as a representative of "traditional" media, is still the largest and most popular of all mass media. Its advantage is in ubiquity and, since it is accessible to practically anyone. It is an audiovisual medium and gives the viewer a sense of authenticity and credibility. One of the central and most recognizable figures of the TV program is TV news. News represent the name of the institution and give it meaning. I focused on the first Slovenian daily news release TV Dnevnik, in which I analyzed sports news. They became one of the most popular and watched genres on television. TV Dnevnik, which began broadcasting in the 1960s, has undergone many changes during this time. I chose ten broadcasts from the beginning of the broadcast until today and compared them with each other. The main research question of the thesis was how the ways of providing information, the structure and role of sports news from the beginning to the present have changed. I also focused on two important visual elements of TV news, the role and appearance of the reader, and the studio and the overall appearance of the show.

Key words: television, TV Dnevnik, sports TV news, news reader, broadcasting.

KAZALO

1 UVOD.....	6
1.1 Raziskovalna vprašanja.....	7
1.2. Metodologija in zbiranje podatkov.....	8
1.3 Televizija in pomen televizije.....	9
2 TELEVIZIJA V SLOVENIJI.....	11
2.1 Začetki RTV Slovenija.....	11
2.2 Začetki športnega oddajanja na RTV.....	11
2.3 Prihod TV Dnevnika.....	12
3 TELEVIZIJSKE NOVICE IN POROČILA.....	13
4 ANALIZA IN PRIMERJAVA NOVIC MED SEBOJ.....	16
4.1 Voditelj.....	16
4.2 Studio in videz.....	18
4.3 Podajanje novic.....	24
5 RAZISKAVA IN ANALIZA IZBRANIH NOVIC.....	29
5. 1 Obdobje novic 1968–1977.....	29
5. 2 Obdobje novic 1978–1987.....	31
5.3 Obdobje novic 1988–1997.....	33
5.5 Obdobje novic 2008–2017.....	36
6 SKLEP IN ZAKLJUČEK.....	39
7 LITERATURA.....	41
8 PRILOGA.....	43

1 UVOD

Kljub poplavi novih medijev, ki jih je v 21. stoletju prinesla digitalna revolucija, se zdi, da televizija še vedno drži primat glavnega medija. Čeprav v sodobnem-digitalnem času sodi že med "tradicionalne medije", po številu dnevnik uporabnikov in količini informacij še vedno vodi pred ostalimi. Ena največjih moči televizije je ta, da je prisotna praktično povsod in je teoretično dostopna vsakomur, o čemer piše tudi Bourdeu (2001, 12), ki zanjo pravi, da je izrazno sredstvo, s pomočjo katerega lahko, teoretično gledano, nagovorimo vse ljudi. Televizija je danes s svojim programom prisotna v skoraj vsaki družini na našem planetu ter kot najbolj razširjen in najpogostejši medij množičnega komuniciranja privablja pozornost vseh (Letica 2003, 17–18), televizijsko posredovani dogodki pa so postali osrednji dogodki nacionalnega življenja (Luthar 1992, 106). Za ogromno število dogodkov, ki so se zgodili, novosti in pomembnih novic, najprej slišimo prav na televiziji. Televizija predstavlja aktualnost, občinstvo popelje na kraj dogodka, da vidijo in slišijo novice kot so se zgodile. Takšen audiovizualen način oddajanja omogoča televiziji ogromno prednost pred časopisi in ostalimi tiskanimi mediji. Če slika pove več kot tisoč besed, kakšna je potem šele vrednost gibljive slike in zvoka (Boyd 2001, 149).

Diplomska naloga se ukvarja z analizo športnih novic programa RTV Slovenija, ki jih v naše življenje prinese ravno televizija.

"Javnost je potrebno informirati, izobraževati in zabavati," je nekoč izjavil lord John Reith, prvi generalni direktor hiše British Broadcasting Corporation, ene največjih in najuglednejših televizijskih postaj na svetu. Glavno vodilo prve medijske hiše, ustanovljene leta 1926, je strnil v en stavek, ki se ga BBC drži še danes. Lord Reith je verjel, da mora biti javni medij dostopen vsem in ne sme biti podrejen nikakršnim avtoritetam. Menil je, da je potrebno javnosti dati to, kar potrebujejo, ne tega kar želijo (Curran in Seaton 1997, 117).

Svet je zaznamovan z izjemnim razvojem medijev. Novice, ki nas vsakodnevno obkrožajo, nam namerno ali nenamerno, bolj ali manj vsiljivo ponujajo različne vrste informacij; ustvarjajo miselno strukturo in vzorce razmišljanja, ti pa nas pogosto vodijo v različna dejanja, ki so povezana z našim delovanjem. Danes je očitna pomembnost športnih medijev tako v smislu njihovega obsega kot tudi intenzivnosti.

Velika količina medijskega športa se kaže v velikosti (številu) gledalcev, ki spremljajo športne dogodke po TV, mediji pa imajo milijarde dolarjev zaslužka. Količina športnih medijev narašča, še posebej športni pogovori na radiu, športni časopisi, športne strani na internetu, posledično pa naraščajo tudi globalni športni marketing, visoke plače (Plesec in Doupona Topič 2002, 77).

V diplomskem delu sem se poglobil v raziskovanje športnega novinarstva na slovenski televiziji, natančneje v osrednji informativni oddaji Dnevnik na Televiziji Slovenija. Želel sem ugotoviti, kako so se športne televizijske novice razlikovale od novic z začetka televizijskega poročevalstva.

Primerjal sem način poročanja o športnih dogodkih, vlogo poročevalca in napovedovalca novic, izgled studia, grafike in količino športa v dnevnoinformativni oddaji. Moje raziskovanje je bilo osredotočeno na izgled celotne novice in njeno vsebino, torej kaj novica zajema, katere podatke nam nudi in kako je predstavljena občinstvu.

Predvidevam, da so se v preteklosti televizijske športne novice razlikovale od današnjih v objektivnosti poročanja in subjektivnem nastopu poročevalca. V televizijskih športnih novicah in pri komentiranju športnih dogodkov so velikokrat prisotni športni analitiki, strokovnjaki, ki podajajo svoje mnenje in odgovarjajo na vprašanja karizmatičnega voditelja. Predvidevam tudi, da se je vloga voditelja spremenila, da je njegov nastop pred kamero bolj sproščen in da ima v današnjih novicah kot mnenjski voditelj več svobode z dodajanjem subjektivnega mnenja.

1.1 Raziskovalna vprašanja

RP1: Kako so se spremenili načini podajanja, struktura in vloga športnih novic na TV Slovenija od začetka do danes?

RP2: Kako se je spremenila vloga in videz voditelja v športnih novicah na TV Slovenija?

RP3: Kako se je spremenil studio in celotna vizualna podoba športnih novic na TV Slovenija?

Raziskovalna vprašanja se nanašajo na tezo, da so se televizijske novice spremenile, podajanje novic gledalcem je postalo bolj subjektivno in personalizirano. Posledica tega je, da so televizijske športne novice postale veliko bolj popularen žanr kot so bile v preteklosti, pridobile pa so na priljubljenosti in pomembnosti. Zanimalo me je, kaj se je spremenilo, kdaj in zakaj.

1.2. Metodologija in zbiranje podatkov

Osredotočil sem se na prvi slovenski televizijski kanal, torej na program RTV Slovenija in njegovo osrednjo informativno oddajo TV Dnevnik. Za ta program sem se odločil, ker je predvajal prvo dnevnoinformativno oddajo, ki je bila na televiziji predvajana v slovenskem jeziku že v šestdesetih letih prejšnjega stoletja.

Za svoje raziskovanje sem izbral deset novic, ki so razporejene od začetka delovanja TV Dnevnika, torej od leta 1968 do leta 2017. Izbral sem po dve oddaji za vsako desetletje delovanja, le za desetletje od 2008-2017 sem izbral tri, saj se mi zdi, da je takrat prišlo do največjih sprememb pri vzponu tehnologije in spremembi tega žanra v bolj popularnega. Te oddaje sem nato primerjal med seboj in ugotavljal, kako so se skozi čas delovanja Dnevnika spreminjale. Tako sem dobil vpogled v to, na kakšen način se športne televizijske novice z začetka slovenske televizije razlikujejo od športnih novic danes. Te oddaje sem si ogledal v arhivu RTV Slovenija, kjer hranijo vse TV Dnevnik od osemdesetih let naprej na videokasetah, pred tem pa so Dnevnik posneti na kolute.

Novice sem izbral glede na to, kolikšen pomen so imele za naš šport in državo. Gre torej za nekakšne "blockbuster" novice, za zmage in velike dosežke slovenskih športnikov, ki so se zapisali v zgodovino slovenskega športa. Te novice sem izbral zato, ker predvidevam, da se da ob njih najlažje opaziti nek osebni pristop voditelja in novinarja poročevalca. V svojem diplomskem delu sem se ukvarjal s preučevanjem rasti popularizacije športa v dnevnoinformativnih oddajah.

Med izbrane televizijske novice sem uvrstil naslednje dogodke:

Obdobje 1968-1977

26. oktober 1968 - zlata medalja Mira Cerarja na olimpijskih igrah

25. maj 1970 - zlata medalja jugoslovanske reprezentance na SP v košarki

Obdobje 1978-1987

- 20. januar 1980 - prva zmaga Bojana Križaja v Svetovnem pokalu
- 14. februar 1984 - prva slovenska olimpijska medalja Jureta Franka

Obdobje 1988-1997

- 1. avgust 1992 - prva olimpijska medalja za samostojno Slovenijo
- 22. marec 1997 - Primož Peterka osvoji veliki kristalni globus

Obdobje 1998-2007

- 15. november 2001 - dan po tem, ko se slovenska nogometna reprezentanca uvrsti na SP

Obdobje 2008-2017

- 17. avgust 2008 - zlata medalja Primoža Kozmusa na olimpijskih igrah
- 24. februar 2013 - Tina Maze si zagotovi veliki kristalni globus
- 28. februar 2016 - Peter Prevc si zagotovi veliki kristalni globus

Ko sem oddaje izbral, sem v Arhivu RTV Slovenija pregledal posnetke, ki so bili na voljo in prebral skripte za oddaje, ki še niso bile digitalizirane na videokasetah. Prve tri oddaje v obdobju od 1968 do 1980 žal niso bile posnete na kaseto, tako da je bila to moja edina omejitev pri raziskavi. Analizirane pa so na osnovi skriptov, ki jih hranijo v Arhivu. To so prosojni lističi, na katerih so zapisani stavki, ki jih mora voditelj povedati občinstvu. Čeprav tako za prve tri oddaje nisem dobil vpogleda v vizualno podobo studia, voditelja in prispevkov, pa sem na osnovi besedila lahko razbral velik pomen analizirane novice, veselje voditeljev in novinarjev, količino novic v oddaji in ostale pomembne podatke. Zaposleni v Arhivu RTV Slovenija so mi veliko pomagali, saj so mi omogočili vpogled v ves želeni material.

Vse oddaje sem opisal in analiziral.

1.3 Televizija in pomen televizije

Legitimizacija televizije so druge kulturne oblike - teater, literatura, glasba in avtorski film. Televizija, sama po sebi slaba, postane nekaj vredna šele, ko občinstvu posreduje že legitimirano visoko kulturo. Skladno s tem stališčem je pozitivna plat televizije le v njeni vlogi medija transmisije. Drug način njene legitimizacije (ali pa druga vrsta diskurzov znotraj katerih televizija lahko igra pozitivno vlogo) je njen odnos do "resničnosti" - prenašala naj bi dogodke

v živo, "kot so se zgodili". Šport, javni državni prazniki, informativne oddaje so "dobra televizija", saj naj bi omogočali neposreden pristop do realnega sveta. To normativno stališče ne uvidi, da ne določa zunanja realnost vsebine npr. TV dnevnika, temveč obratno, TV dnevnik določa, kaj bo predstavljajo "zunanjo, golo resničnost". Poročanje o aktualnih dogodkih, ta funkcija televizije, ki je najbolj podvržena ideologiji televizijske objektivnosti, ni posredovanje obstoječe realnosti, temveč njena reakcija, družbeni proces njene reprezentacije (Luthar 1992, 17).

Ni dvoma, da televizija in šport vedno bolj sodelujeta in nekateri menijo, da če bi bila možna poroka v nebesih, bi se to zgodilo med televizijo in športom. Komercialni uspeh enega vedno prispeva tudi k uspehu drugega. Televizija uporablja šport, da osupljivo dvigne gledanost, šport pa uporablja televizijo za promocijo, ki mu prinaša neverjetne zaslužke. Včasih je bil šport poceni produkcija števil, ki je pritegnil na milijone gledalcev pred male ekrane. Ti dnevi so mimo, kajti danes glavni in najbolj popularni športi tekmujejo med seboj za čim večjo pozornost gledalcev. Športi z manj gledanosti in popularnosti pa so pripravljene sebe prodati poceni in čakati na bolj rožnate čase v prihodnosti (Plešec in Doupona Topič 2002, 77).

Televizijski prenosi športnih dogodkov so postali eden najbolj gledanih in najbolj priljubljenih medijskih vsebin. Športni dogodki so postali globalni fenomen, ki pred televizijske zaslone privablja na milijone ljudi z vsega sveta. Šport je na televiziji postal tako priljubljen, da je botroval nastanku nišnih kanalov, namenjenim samo športu; v svetu so najbolj znani Eurosport, ESPN, Sky Sports in ostali, v Sloveniji pa imamo športni televiziji Sport Klub in Šport tv. Zaradi popularnosti in razširjenosti športa na televiziji, so tudi športne novice v dnevnem poročanju dobile pomembno vlogo in priljubljenost.

2 TELEVIZIJA V SLOVENIJI

2.1 Začetki RTV Slovenija

V začetku leta 1957 je posebna ekipa Radia Ljubljana prvič gostovala v televizijskem studiu Radia Zagreb, ker ga v Ljubljani še ni bilo. Ob koncu istega leta so se sodelavci televizije lotili poskusnega oddajanja iz improviziranega studia v Festivalni dvorani, kjer je nastalo približno petdeset oddaj (Erjavec in Volčič 1999, 25).

Eden od začetnikov slovenske televizije France Perovšek (1993, 20) se spominja, da je bila otvoritev ljubljanske oziroma slovenske televizije jeseni 1958. Oddajanje je bilo večinoma poskusno, čeprav je že imelo značilnosti rednih oddaj. Prve mesece so oddajali svoj program le konec tedna. Dopolnjevali so ga z oddajami zagrebške in italijanske televizije. Programe so začeli s TV-obzornikom in mu postopoma dodajali vedno nove programske zvrsti. Naslednji mesec je bila vzpostavljena mikrovalovna povezava med Ljubljano, Zagrebom in Beogradom, 28. 11. 1958 pa je stekel skupni program. Zvezni načrt za uvedbo TV je namreč določal sodelovanje prvih treh produkcijskih središč v razmerju 30 odstotkov programa iz Ljubljane in Zagreba ter 40 odstotkov iz Beograda, saj je ta imel na skrbi osrednjo informativno oddajo TV-dnevnik (Pohar 1993, 38).

Prvi večji korak je RTV Ljubljana naredila marca 1960, ko je s svojimi programskimi in tehničnimi močmi neposredno prenašala smučarske polete na veliki Bloudkovi skakalnici v Planici in se tako prvič predstavila evrovizijski mreži.

Novi medij je v Slovenijo prišel 20 let za britanskim - prvim rednim televizijskim programom na svetu in 30 let po prvem oddajanju radia (Pohar 1993, 38). Znanim BBC-jevim programskim vodilom pa so glede programskih izhodišč sledili tudi ustvarjalci slovenskega dnevnika, po katerem se je takrat ravnal tudi radio. Zadali so si cilj, da da bi postali nacionalna, nekomercialna televizija, ki bi se vzdrževala pretežno iz sredstev naročnin (Pohar 1993, 34).

2.2 Začetki športnega oddajanja na RTV

V skromnem začetnem programu je bil šport dokaj enakovredna zvrst. Pred začetkom eksperimentalnega programa so na gostovanju v Zagrebu vselej vključili v TV-dnevnik tudi nekaj športnih novic, najprej o tekmi otroških avtomobilov, nato o kegljanju, boksu in hokeju. V tretjem TVD iz Zagreba pa so objavili reportažo o pripravah naše nogometne reprezentance.

Tudi Obzornik je vključeval športne novice in prispevke. 28. oktobra 1958 so pripravili oddajo Judo - šport spretnosti.

Leta 1958 so dvanajstkrat pripravili posebna športna poročila. Novembra so v Obzorniku med drugim objavili posnetek svetovnega prvenstva v gimnastiki, posnetke hokeja Jesenice : Kitzbühel, 27. Gligoričeve šahovske simultanke v Ljubljani, 29. državnega prvenstva v namiznem tenisu v Ljubljani in druge. V beograjskem TVD so 29. novembra pokazali posnetek teka Republike Slovenije. Leta 1959 je bil športni program še bogatejši. Pripravili so 17 neposrednih prenosov športnih dogodkov in reportaž. V obdobju od 26. 8. do 9. 12. 1959 so objavili šest oddaj Vzgoja in šport.

V začetku naslednjega leta so poskrbeli še za dva košarkarska prenosa z Gospodarskega razstavišča in se hkrati temeljito pripravili na njihov prvi evrovizijski prenos iz Planice v dneh od 25. do 27. marca (Klasinc 1993, 227–228). Milijonskemu občinstvu pa so z brezhibnim prenosom smučarskih poletov to tekmovalno športno zvrst sploh prvič predstavili na televiziji (Pohar 1993, 44).

2.3 Prihod TV Dnevnika

Aprila 1968 se je vodstvo RTV Ljubljana odločilo, da takratni Obzornik preseli v termin Dnevnika, mu doda še nekaj vesti iz federacije in sveta ter tako ustvari osrednja poročila. Dnevnik je bil sprva precej okoren in bolj podoben radijskim poročilom, a so bili gledalci navdušeni. Prvi Dnevnik je nastal pod direktorjem Dušanom Fortičem, urednik je bil Marko Rožman, redaktor Tugo Klasinc, odgovorni urednik Vid Štempihar, režiser pa Emil Rižnar. Liberalizem je bil pozneje zatrt, direktorji in uredniki so bili zamenjani, TV Dnevnik pa je ostal (RTV SLO 2008).

Nove programske možnosti je v tistem času ponudila dozidava večjega studia (230 m²). S temi studijskimi zmogljivostmi je delala TV Ljubljana vse do leta 1975, ko je začel delati novi TV-center, prirejen samo za televizijo v barvah. Uvajanje barvne televizije je potekalo že prej, sprva s filmi in uvoženimi programi, potem z domačo produkcijo. Od leta 1972 smo tako priljubljene TV-napovedovalke že lahko gledali v barvah (prva, ki smo jo videli v barvah, je bila Metka Centrih Vogelnik), TV-dnevnik v barvah pa smo (z voditelji, pomembna novost) začeli spremljati v začetku januarja 1978, ko se je TV dnevnik (do 31. 12. 1977 so ga v črno-beli tehniki prenašali iz 5. nadstropja radijske hiše na Tavčarjevi) preselil v studio novega TV-centra, v katerem domuje še danes (Erjavec in Hafner 2013).

3 TELEVIZIJSKE NOVICE IN POROČILA

Za analizo TV novic sem se odločil, ker so po mojem mnenju eden najbolj pomembnih in vidnih vsebin takšnega TV programa, kot je TV Slovenija. Dnevnik je za TV Slovenijo postal kot nekakšen osrednji element, ki predstavlja celoten program.

O tem piše tudi Lutharjeva (1998), ki pravi, da imajo novice osrednjo ekonomsko vlogo za televizijsko industrijo. Ritualizirajo vzorce gledanja televizije in oblikujejo navado. Predstavljajo blagovni znak institucije in so pogosto glavni element njene korporativne identitete. Še vedno veljajo za enega osrednjih delov javnega diskurza, zato je proučevanje značilnosti televizijskih novic v določenem kulturnem prostoru v isti sapi tudi proučevanje značilnosti javnega življenja v tem kulturnem prostoru (Luthar 1998, 228).

Televizija je tista, ki oblikuje javne dogodke v privatnosti dnevne sobe. Ko številni Slovenci doma vsak dan ob pol osmih gledajo TV dnevnik, je ta udeležba v skupnem ritualu z nekaj stotisoči drugih sonarodnjakov vsaj toliko pomembna kot same informacijske vsebine dnevnika. Ni vsebina dnevnika tista, ki jo najbolj pogrešajo, temveč večerni ritual. Rutina ima osrednjo vlogo pri v človeškem vsakdanu, vloga televizije leži v definiranju in vzdrževanju teh rutin (Luthar 1992, 100–101).

O ritualizaciji televizije govori tudi Rothenbuhler (2016), ki je raziskoval ritualno komuniciranje in televizijo predstavlja kot mit. Televizija naj bi po Silverstonu (1988) vsebino mita predstavljala prav skozi poročanje, torej skozi televizijske novice. Govori o izražanju mita skozi poročanje o največjih dogodkih, kamor prišteje tudi športne dogodke, ki sem jih raziskoval sam. To ne velja samo za posebne dogodke, pač pa tudi za navadne novice in navadne zabavne programe, ki so mitsko strukturirani in poseljeni z mitskimi vrstami (Silverstone v Rothenbuhler 2016, 144).

Če nadaljujemo po tej poti, postanejo novice simbolni sistem, v katerem informacijski kontekst določene zgodbe postane manj pomemben kot poskus mitskih resnic, ki so utelešene v sami zgodbi (Cottle 2003, 15). Kot pravita Bird in Dardene (1988) novičarske zgodbe kot miti nam ne povedo tako kot je, ampak kaj to pomeni (Bird in Dardene v Cottle 2003, 15).

Poročila (televizijska oddaja) so televizijski žanr z visokim statusom. Objektivnost in neodvisnost od politike in vlade, ki ju zahtevamo od njih, se zdita bistvena za delovanje demokracije. Televizijske družbe, ki se prijavljajo za podaljšanje licenc, gledajo na svoja poročila in informativni program kot na dokaz svoje družbene odgovornosti. Toda osnovna definicija poročil kot fiktivnih informacij, ki jih njihovi gledalci potrebujejo, da bi sodelovali v svoji družbi, nam poda le polovico zgodbe.

Poročila so tudi blago. Drago jih je zbirati in distribuirati, in ustvarjati morajo občinstvo, ki je ustreznega obsega in sestave, da ga je mogoče prodati oglaševalcem. Cinična, a plodna fraza poročila definira kot tisto, "kar pušča sled na zadnji strani oglasov". Poročila morajo biti popularna, ustvariti morajo občinstvo. Vsi televizijski kanali ali postaje uporabljajo poročila kot uvod v program najbolj gledanega časa (prime time) (Fiske 2004, 151).

Novice so družbena in kulturna institucija med mnogimi drugimi, s katerimi si delijo mnoge značilnosti. Narejene so iz besed in slik, ki se tako združujejo v poseben podsistem znotraj jezika. Tudi tega jezika se moramo naučiti. Za to ne porabimo nič več in nič manj časa kot pri prvem učenju jezika. Tako kot učenje navadnega jezika vsebuje učenje vrednost in vrsto izbranih in strukturalnih odzivov na okolico, tako je tudi pri novicah (Perovič in Šipek 1998, 18).

Novice so deli poročil, gre torej za posamezne novinarske prispevke v poročilih. Poročila so v moji diplomski nalogi osrednja informativna oddaja RTV Slovenija Dnevnik. Hartley meni, da so novice razdeljene v naslednje kategorije: politika, gospodarstvo, zunanje zadeve, domače novice, priložnostne novice, in šport (Hartley 2004, 156). Sam sem znotraj Dnevnika analiziral oddajo Šport ter njegovo podobo in sestavo, ki ga sestavljajo različne novice, ki so jih za nas pripravili novinarji.

V diplomskem delu sem raziskoval le en del novic, ki so prisotne v dnevnoinformativnih oddajah. Osredotočil sem se na športne novice, ki so med gledalci zelo priljubljene. Postavljene so na konec informativne oddaje in predstavljajo sprostitev po težkih tematikah politike, gospodarstva, financ in podobno. O tem piše tudi Andrews (2001), ki pravi, da ni težko ugotoviti, zakaj so športne novice tako popularne. Zgodbe, ki govorijo o političnih zadevah,

velikokrat postanejo dolgočasne ter izgubljajo na podpori, popularnosti in zanimivosti (Andrews 2001, 2).

Boyd (1995) pravi, da veliko gledalcev tolerira novice, ker vedo, da bodo le v primeru, da ostanejo prisotni, izvedeli najnovejše rezultate nogometnih, kriket in ragbi tekem (Boyd 1995, 25). Andrews (2005) trdi, da je šport najhitreje rastoča tematika v britanskih medijih in ostalih angleško govorečih državah. Sam menim, da je enako tudi pri nas, predvsem v času velikih dosežkov naših športnikov. Ne dolgo nazaj so bile športne informacije natisnjene na dveh ali treh straneh na koncu časopisa in ob vikendih dostopne na radiu in televiziji. Danes pa želi svet slišati in videti dosežke teh uspešnih športnikov. V športnike je danes uprtih več medijskih žarometov kot v katerega koli drugega člana družbe (Andrews 2001, 2).

Če gre za velike športne dogodke, se velikokrat zgodi, da je to glavna in udarna novica že v osrednji informativni oddaji, ki se potem bolj poglobljeno in natančno ponovi še v oddaji Šport z novimi informacijami. To zagotovo pritegne gledalca, da ostane pred TV zaslonom in počaka na ta del oddaje. Sam sem v vseh izbranih oddajah izbral ravno takšne odmevne dogodke. Televizija je neposreden, dramatičen in čustven medij, zato so, kot pravita Wallis in Baran (1990), idealne televizijske dnevnoinformativne oddaje kombinacija informativnosti in dramatičnosti, saj lahko le tako pritegnejo pozornost, da bi gledalca informirale (Wallis in Baran v Laban 2007a, 33). Čustva pritegnejo gledalce ter povečajo njihovo sposobnost učenja in razumevanje vsebine (Laban 2007a, 33).

4 ANALIZA IN PRIMERJAVA NOVIC MED SEBOJ

Luthar (1998) pravi, da na splošno lahko govorimo o treh glavnih spremembah televizijskega žurnalizma v zadnjem času, in vse tri zadevajo spremenjeno obliko novic. Prvič, spremenjeno je razmerje med vizualno in verbalno reprezentacijo. Novice so ravno s pomočjo vizualnih tehnik, ki simulirajo njihovo avtentičnost, bolj resnične od realnosti. Vizualna simulacija realnosti ter vizualno dokazovanje avtentičnosti, kredibilnosti in verodostojnosti kot način argumentacije soobstajajo z drugo pomembno spremembo v televizijskem žurnalizmu. To je, da so dogodki vedno bolj narativizirani kot dvodimenzionalni konflikti. Transformirani so v dramatične zgodbe, v jasno polarizirane (melo) drame. Tretja glavna sprememba pa je personalizacija žurnalizma ali prehod od objektivnega k subjektivnemu novičarskemu diskurzu (Luthar 1998, 223–224).

Brants (1998) ugotavlja približevanje javne televizije komercialni in sicer predvsem v spremembi stila in načina upovedovanja informacij: uvedba voditeljskih parov, pomenkovanje, voditelji kot zvezdniki, dramaturške tehnike pripovedovanja zgodb v dnevnoinformativnih oddajah, večje vključevanje mnenj "ljudi z ulice" v novinarska besedila kot dokaz, da oddaje bolj skrbijo za možnost identifikacije občinstva (Brants v Laban 2007a, 25).

Avtorja se osredotoča predvsem na popularne novice, sam pa sem preučeval športne, ki se od popularnih razlikujejo. Opazil sem predvsem tri pomembne razlike med njimi, to pa so podoba voditelja in studia, videz oddaje ter način podajanja novic.

4.1 Voditelj

Voditelji informativnih oddaj so zagotovo eden od najbolj prepoznavnih elementov tega žanra. Voditelji so vez med novico in gledalci, saj so oni tisti, ki zgodbo predstavijo javnosti. Voditelj je v središču novinarskega diskurza, ki vzdržuje in povezuje tok informacij, bere napovedi, odpovedi in vesti ter gledalce z najavami prihajajočih besedil popelje do oglasnih blokov. voditelj torej oblikuje in sooblikuje vse prvine dnevnoinformativne oddaje, novinarska besedila povezuje v razumljivo celoto ter posreduje med gledalci in televizijo. Prostor voditelja v televizijskem studiu je privilegiran, osrednji javni prostor televizijskih dnevnoinformativnih oddaj, v katerem se vzdržujeta in razkrivata moč in vpliv televizijske hiše kot institucije (Laban 2007b, 27).

Na začetku naloge sem predvideval, da se je vloga voditelja v športnem delu oddaje spremenila. Postavil sem tezo, da so voditelji v starejših oddajah veliko bolj brezosebni kot voditelji novejših oddaj. Ugotovil sem, da se je vloga in podoba voditelja zares spremenila. Voditelji v starejših Dnevnikih, so gledalce nagovorili večinoma s kratkim "Dober večer" in bolj resnim pogledom, kar pa se je skozi leta spremenilo. Predvsem v zadnjih treh analiziranih oddajah je opaziti večjo sproščenost, večjo osebno noto in povezanost z gledalci. Voditeljice so gledalce pričakale z nasmehom in jih tudi bolj prijazno pozdravile in začele z vodenjem.

Voditelji športnih poročil morajo imeti enake sposobnosti kot voditelji dnevnoinformativnih oddaj. V veliki večini primerov imajo tudi enako strokovno zgodovino. Najpogosteje so voditelji športnih poročil bili pred tem poročevalci in so se specializirali za poročanje o športnih dogodkih. Večina televizijskih postaj v svetu zadnja leta išče primerne voditelje športnih poročil tudi med "upokojenimi" športnimi zvezdami. Na ta način naj bi njihova športna poročila pridobila verodostojnost (Perovič in Šipek 1998, 99).

Opazil sem, da so do leta 2008 vse izbrane športne novice vodili moški. Šele v novici o Primožu Kozmusu se je pojavila prva ženska in vse izbrane novice so do konca vodile ženske.

Iz analiziranih Dnevnikov je opazen tudi napredek in modernizacija pri oblačilnih kodih voditeljev. Čeprav za voditelje veljajo močni in določeni oblačilni kodi, pa je vseeno opazna razlika skozi leta. Moški voditelji v oddajah iz let 1992, 1997 in 2001 se po svojih oblačilih razlikujejo od ženskih voditeljic v kasnejših analiziranih oddajah. Moški so oblečeni v obleke s kravatami, sukničcem in srajco, med tem, ko so ženske voditeljice oblečene bolj sproščeno in modernejše. Oblečene so v bluzo, kar daje celotni oddaji bolj sproščen pridih, za razliko od preteklih, ki delujejo strogo in veliko manj sproščeno.

Spremenil pa se je tudi pomen voditeljev, kot opisuje Luthar (1998) televizijski voditelji krožijo med modnimi tekmovanji, otvoritvami in zabavami in se mešajo z zvezdami z drugih področij lokalno popularno kulturne estrade. Ta dva načina promocije sta neločljiva in komplementarna. Današnji voditelj zabavnih novic mora biti stalno navzoč tudi zunaj svojega medija. To pomeni, da voditelj poleg pojavljanja v svojem mediju - televizijskih novicah - kroži po celi vrsti drugih medijev, da torej stopa v dodatne oblike kroženja. Le skozi stalno "sekundarno existenco" lahko postane osebnost, ki sicer nima notoričnega karizmatičnega statusa kot globalne zvezde, vendar pa zbuja zaupanje in lahko prevzame odgovornost za resničnost novic, ki jih za nas komentira in interpretira. Voditelji POP TV novic in novic na

TV SLO, gostitelji ‘kontaktinih oddaj’ in kvizov, lokale športne zvezde so le bolj navadne, tipične inačice istega zvezdniskega fenomena (Luthar 1998, 247).

To velja tudi za voditeljico zadnje analizirane oddaje, Sanjo Modrić. Sanja Modrić je bila na primer leta 2014 med finalistkami v izboru za nagrado femme fatale. Izbor femme fatale poteka pod okriljem priljubljene ženske revije Eva, zmagovalko pa izberejo bralci najbolj branih slovenskih revij Jana, Lady, Stop, Obrazi, Lepa & zdrava, časnika Svet24 in seveda revije Eva (K. S. 2017). Po rdeči preprogi se je Sanja Modrić sprehodila v kreaciji Stanke Blatnik. Med drugim je Modrićeva vodila tudi dogodek za športnika leta in bila nominirana za nagrado Žarometi.

4.2 Studio in videz

Informativni programi imajo lahko svoj studio, lahko ga delijo drugimi oddajami ali programi, studio pa je lahko tudi del informativne redakcije - deska. Scenografije se razlikujejo od ene do druge televizijske postaje. Ozadja so lahko realni, dejanski prostori redakcije, lahko pa so scenski elementi, ki nakazujejo svet, mesto, režijo ali redakcijo.

V zadnjih letih na večini televizijskih postaj scenografijo predstavlja ali realni prostor redakcije (ki ga lahko elektronsko pripeljejo na modro obarvano platno za mizo voditeljev, ali pa so studii tudi zares deli redakcij), lahko pa realno, fizično scenografijo zamenjajo različni sodobni elektronski triki (od najbolj enostavnih elektronskih prenosov žive slike mesta na modro ozadje, do uporabe tehnologije z imenom navidezna resničnost) (Perovič in Šipek 1998, 152-153).

Hartley (2004) pravi, da je vizualno zgodba significirana na štiri načine prezentacije. Mednje šteje govorečo glavo, grafike, nominacijo in aktualizacijo. Za grafike (vključno z animacijami, računalniškimi ekrani itd.) pravi, da lahko zapolnijo zeloten zaslon s komentarjem voditelja v ozadju, lahko pa so uporabljene za voditeljem (Hartley 2004, 108).

V analiziranih novicah je prišlo do velikega tehnološkega napredka pri grafikah, studiu in celotni shemi novic.

Slika 4.1: Studio v letu 1992

Vir: RTV SLO (2017).

Slika 4.2: Studio v letu 1997

Vir: RTV SLO (2017).

Slika 4.3: Studio v letu 2001

Vir: RTV SLO (2017).

Slika 4.4: Studio v letu 2008

Vir: RTV SLO (2017).

Slika 4.5: Studio v letu 2013

Vir: RTV SLO (2017).

Slika 4.6: Studio v letu 2016

Vir: RTV SLO (2017).

RTV je šele leta 1972 začel oddajati v barvah, kar je dve leti po moji drugi analizirani novici. Tako se prvi dve oddaji od preostalih razlikujeta že v tem, da sta posneti v črno-beli tehniki. Leta 1972 pa je prišlo do modernizacije, ki je opazna danes.

Po slikah studiev skozi čas se jasno vidi napredek v tehnologiji in tudi postavitvi grafike. V novicah od 1992 do 2001 je za voditeljem zgolj logotip oddaje, na kateri piše Šport. V studiu ni slike in gledalci ne vedo, o čem bo tekla beseda. Siv, pust in skoraj dolgočasen studio nakazuje na strogost in uradnost, čeprav šport spada med lahkotnejše novice. Zato so se najverjetneje ustvarjalci Dnevnika odločili, da spremenijo grafično podobo celotnega studia.

Ta je postal veliko bolj domač, zanimivejši in privlačnejši. Sivo ozadje so zamenjale barvne grafike s fotografijami na barvnem ozadju.

Bignell (1997) pravi, ker je uporaba "govorečih glav" televizijskih voditeljev za gledalce dolgočasna, je večina televizijskega novinarskega diskurza zgrajena kot vizualna sintagma, torej kot zaporedje slik, in kot jezikovna sintagma (Bignell v Laban 2007a, 33).

V oddajah od 2008 do 2016 pa je za voditeljicami grafika, ki jasno kaže na to, o čem novica govori. Za voditeljico v oddaji iz leta 2008 je tudi nekakšen naslov novice z besedno igro Kozmično zlato. Gre za novico o zlati medalji Primoža Kozmusa. Podobno je tudi v preostalih dveh, le da je grafika čez celotno steno in nima naslova novice. Na novici iz leta 2013 sta dve fotografiji Tine Maze z rdečo majico vodilne v skupnem seštevku, ena med tekmo in druga z zmagovalnega odra. Družbo jima dela fotografija velikega kristalnega globusa, ki si ga je Mazejeva tisti dan zagotovila. Podobno je tudi v novici iz leta 2016, kjer je na grafiki podoba Petra Prevca v rumeni majici vodilnega med proslavljanjem zmage in v ozadju podoba skakalnice v Almatyju. Ta sprememba je zelo primerna, saj gledalcem takoj pove, o čem bo govorila novica in zelo popestri uvod v prispevek.

V oddaji iz leta 1992 se ob novici o uvrstitvi dvojega dvojca v finalu na ekranu prikaže fotografija čolna, enako pa je tudi ob novici o motoristični tekmi iz Danningtona, ko se prikaže slika motorja. Obakrat je na ekranu statična fotografija, kar se kasneje nikoli več ne pojavi. Vedno so ob pomembnejših novicah na ekranu posnetki s tekme ali posnetki proslavljanja.

Druga sprememba v studiu pa je postavitve voditelja ali voditeljice. V prvih petih oddajah so voditelji sedeli za mizo v studiu, na kateri so imeli liste z zapiski. Perovič in Šipkova (1998) o mizi pravita, da je miza voditeljev še vedno in povsod prava miza, ki daje osnovni tok celotni scenografiji. Moda oblikovanja miz za voditelje se spreminja izjemno hitro (Perovič in Šipek 1998, 153). V prvih štirih oddajah voditelji sedijo za velikim pultom v studiu, v peti pa je voditeljica že za manjšo mizico, ki ni tista, ki jo uporabljajo tudi voditelji osrednje informativne oddaje Dnevnik. V teh oddajah je bil kot kamere takšen, da je razkrival samo del mize, logotip oddaje za voditeljem, voditelja pa je snemal le od pasu navzgor. Zaradi tega so bile novice mnogo bolj monotone, saj so voditelji pri miru sedeli za mizo in zgolj prebirali novice z bobna.

Veliko razliko pa je moč opaziti v zadnjih dveh oddajah iz let 2013 in 2016. Postavitve je mnogo bolj sodobna, voditeljici v studiu stojita in kot kamere je takšen, da je v objektiv ujet celoten studio, celotna podoba voditeljice, njena mizica in grafika na steni. Voditeljici stojita

in tako izgledata bolj sproščeni, daj se premikata po celotnem odru in ne sedita statično za mizo, kot voditelji pred njima. Ob njima je sodobna steklena miza, na kateri imata voditeljici postavljene kartončke z ostalimi novicami, v rokah ves čas držita tistega, o kateri tisti trenutek govori novica.

Z delitvijo televizijskega ekrana na dva dela - na prostor kjer je voditelj in na prostor, kjer je reporter ali grafika, postane prostor 1. reda z voditeljem bolj realističen. Čim je prostor z voditeljem poudarjen z obstojem prostora 2. reda, to povzroči, da postane voditelj del našega aktualnega življenjskega prostora. Prostor drugega reda (v teh primerih sliki veselja obeh zmagovalcev) je percipiran kot izjava o realnosti, prostor 1. reda z voditeljem pa je realnost sama. Voditelj se humanizira, percipiramo ga kot osebo, posrednika med nami in zunanjim svetom. Personifikacija ali humanizacija voditelja je še učinkovitejša, če voditelj intenzivno komunicira z intervjuvancem ali reporterjem na terenu, ki se lahko nahajata v prostoru drugega reda (Luthar 1998, 241–242).

V prvih štirih oddajah se zdi, da voditelji uporabljajo enak studijski prostor, kot so ga v osrednjem Dnevniku uporabljali voditelji informativne oddaje. V zadnjih treh pa je dogajanje oddaje predstavljeno na drug del studia, ki je namenjen le športnemu delu oddaje. S tem se je naredila ločnica med osrednjo informativno oddajo in dodatkom o športu. Zaradi svetlobe in luči ter celotnega studia, je ta podoba novic veliko bolj vizualno privlačna kot tiste pred tem.

Velika sprememba je opazna tudi v modernizaciji začetne špice. V novicah iz osemdesetih je na začetku le kratka animacija, kjer se spreminja barva, na sredini pa piše naslov šport. V oddaji iz leta 2008 pa se prvič pojavi moderna uvodna špica, z električno kitaro in mnogo bolj dodelanim in privlačnim uvodom ter moderno grafiko. Novejše začetne špice so veliko bolj privlačne in zanimive za gledalce, kot so bile tiste pred letom 2008.

Slika 4.7: Uvodna špica iz 1997

Vir: RTV SLO (2017).

Slika 4.8: Uvodna špica iz 2008

Vir: RTV SLO (2017).

4.3 Podajanje novic

Na začetku raziskovanja sem menil, da je bila v preteklosti količina športa v dnevniku manjša kot je sedaj. To je tudi res, saj je v oddaji iz leta 1970 voditelj le na kratko omenil zmago jugoslovanske košarkarske reprezentance v prvih novicah, v športnem delu pa sta bili predstavljeni zgolj dve kratki novici. Voditelj iz leta 1968 je preletel uspehe domačih športnikov na Olimpijskih igrah, napovedal najpomembnejše tekme naslednjega dne in nas ob koncu spomnil še na največje olimpijske uspehe. Zanimivo je, da so omenjeni le rezultati z

Olimpijskih iger, preostalih športnih novic ni, zato je bila oddaja precej kratka. To pa se je spremenilo že v naslednji oddaji iz leta 1980, kjer je bila zmaga Bojana Križaja glavna tema in prva novica oddaje. Enako je bilo tudi v vseh ostalih analiziranih oddajah, nekoliko izstopa le oddaja iz leta 1997, kjer se Šport ni začel z novico o zmagi Primoža Peterke, ampak z rekordnimi skoki v Planici. Enako je bilo tudi v prispevku, kjer se je novinarka najprej posvetila novemu rekorderju planiške letalnice Lasseju Ottesenu in pa Dieterju Thomi, ki je pristal pri kar 213 metrih, a zaradi podrsa po teh rekord ni obveljal. Šele po tem se je posvetila novemu zmagovalcu svetovnega pokala Primožu Peterki.

Opazil sem tudi, da so popolnoma vse obravnavane oddaje poleg glavne teme, ki je bila uspeh slovenskega oziroma jugoslovanskega športa, omenjale v preostalih novicah še domače udeležence tekem. Če je bila na primer glavna tema dneva veliki kristalni globus Tine Maze, so tudi o prispevku o tekmovanju v judu, omenili uvrstitev slovenske reprezentantke Ane Velenšek. Ko je bila glavna tema medalja Jureta Franka, je voditelj o dogajanju za naslednji dan omenil tudi slovensko predstavnico v umetnostnem drsanju Sanjo Dubravčič. Torej, če so v kateremkoli obravnavanem športu nastopali domači predstavniki, je bilo to predstavljeno gledalcem, kot opozorilo, naj bodo na njih pozorni, oziroma da so tudi oni pomembna novica s svojim nastopom.

Kot sem predvideval na začetku raziskovanja, so športne novice v dnevnoinformativni oddaji zavzemale le majhen del. Tako je na primer v oddaji iz leta 1970 šport zajemal le dve kratki novici in omembo Titovega sprejema jugoslovanske košarkarske reprezentance. Naslednja analizirana oddaja je bila deset let kasneje, iz leta 1980, ko je Bojan Križaj dosegel svojo prvo zmago v svetovne pokalu. Tu je bilo športnega dela že veliko več, vendar je novici o velikem Križajevem uspehu sledila le še kratka novica o ženski tekmi v Badgasteinu. Naslednje analizirane oddaje pa so vsebovale veliko število različnih novic iz različnih športov. Vse se je začelo z glavno novico dneva in se nadaljevalo proti manj pomembni. Oddaja se je običajno končala z novico, kjer slovenskih predstavnikov ni bilo, a je bil dogodek vseeno zanimiv za gledalce.

V vzorcu analiziranih oddaj pa sem opazil tudi večjo dolžino same oddaje. Dolžina oddaj se je skozi leta večala, v letu 1992 je trajala približno 7 minut, leta 1997 6 minut, medtem ko sta zadnji dve oddaji iz 2013 in 2016 trajali že 10 oziroma 9 minut. Pomembna se mi zdi tudi ugotovitev, da se skozi celotno raziskavo ni spremenila razporeditev oziroma selekcija delov v

Dnevniku. Šport je kot bolj lahkoten del informativne oddaje vedno postavljen na konec celotnega dogajanja. Če gre za veliko novico, je ta omenjena tudi v osrednjem Dnevniku, vendar je vedno še enkrat obdelana tudi v Športu. Selekcija je torej ena od najbolj vidnih lastnosti, ki se niso spremenile.

V oddajah iz leta 1992 in 1984, torej iz oddaj, ki jih štejem kot starejše, izstopata prispevka, kjer so se novinarji zelo poglobili v zasebno življenje veslačev Čopa in Žvegija ter smučarja Jureta Franka. V oddaji iz leta 1992 je zanimiv prispevek, ki je namenjen pregledu življenja Čopa in Žvegija ter njunih največjih uspehov. To je edini tovrsten prispevek, ki sem ga zasledil v svojem raziskovanju, ki je bil namenjen predstavitvi življenja dobitnika medalj, saj so prispevku celo podatki o kraju rojstva in študiju na ljubljanskih fakultetah.

Podoben je prispevek iz leta 1984, kjer se je novinar odpravil na dom Frankovih in tam s smučarjevimi starši posnel prispevek o velikem uspehu. Prvi je izjavo dal Frankov oče, ki je povedal, da je bilo vzdušje doma še bolj vzhičeno kot na prizorišču. Omeni, da je bilo to videti tudi pri reporterjih, kar še enkrat dokaže, da so reporterji že takrat pri svojem komentiranju uporabili svojo osebno noto, česar na začetku nisem pričakoval. Tudi Frankova mama sodeluje v prispevku, kjer govori o tem, da medalje ni pričakovala. Prispevek je zanimiv tudi zato, ker je sneman v domači hiši, v ozadju je opaziti plišaste igrače, izstopa pa tudi kot kamere, ki Frankovo mamo snema popolnoma od blizu.

Zelo velika razlika pa je bila opazna tudi v načinu vodenja oddaje. Vse obravnavane oddaje do leta 2008, ki so jih vodili moški, so bile mnogo manj sproščene kot tiste od 2008 naprej. Voditelj iz leta 1970 gledalcev ni nagovoril s kakšnim posebnim nagovorom in izstopa iz analize. Vsi preostali voditelji pa so gledalce nagovorili z veselo novico o uspehu slovenskega športa. Vsi so uporabili izbrane besede in s tem še povečali uspeh, kot so na primer: "Toliko veselja nam že zlepa ni nihče pripravil kot Jure Franko z osvojitvijo srebrne medalje, vredne zlata," ali pa "V Planici je bil danes dan, kot ga še ni bilo", vseeno pa so bili ti voditelji veliko manj osebni, kot ženske voditeljice od 2008 naprej.

V klasičnih novicah je voditelj tako rekoč brez telesa, duh, ki v zanesenem, bolj ali manj slovesnem tonu posreduje novico. Danes so se torej voditelji, te nekdaj relativno skromne figure, ki so brale novice, spremenili v znane osebnosti, lokalne zvezdnike, ki predstavljajo središče diskurza v novicah (Luthar 1998, 234). Največja razlika med pristopom voditelja do

gledalcev se zgodi v oddaji iz leta 2008, kjer voditeljica gledalce nagovori z nasmehom na obrazu in pozdravom: "Želimo vam res lep dober večer." Pred tem so vsi voditelji gledalce nagovorili veliko bolj formalno, zgolj z besedo "Pozdravljeni" ali "Dober večer". Tu se prvič opazi bolj sproščen odnos in bolj personaliziran voditelj. Razlika je tudi v pozdravu ob koncu oddaje. V preteklih oddajah so voditelji gledalce le povabili k ogledu večerne oddaje in se poslovili zelo uradno, v novejših novicah pa se voditelji zahvalijo za pozornost, želijo lahko noč, miren in lep večer ali pa še enkrat ponovijo, kako uspešen je bil dan ali teden za slovenski šport in nam zaželijo, da bo tako tudi v prihodnje. Tudi med vodenjem so bile ženske iz zadnjih treh oddaj nasmejane in bližje gledalcem kot voditelji iz preteklih oddaj, ki so bili ves čas zelo uradni in skoraj niso spremenili izraza na obrazu, nekoliko bolj sproščen je deloval le voditelj Jure Tepina v oddaji iz leta 2001, kjer se je že morda nekoliko nakazoval prehod k bolj personaliziranemu voditelju.

Na začetku sem postavil tezo, da so prispevki novinarjev v kasnejših oddajah bolj popularizirani in manj objektivni kot prispevki prej.

Velik vpliv na športno novinarstvo ima tudi vedno večja komercializacija športa in njegova tesna povezava z medijskimi korporacijami (Boyle v Doupona Topič 2010, 36). Predvsem tehnološki napredek je spremenil prakso športnega novinarstva, ki je tako prisotno 24 ur na dan. Radio in predvsem televizija sta z zvokom in sliko v živo ogromno pridobila, čeprav obstaja med posameznimi radijskimi ali televizijskimi postajami huda konkurenca za poslušalca oz. gledalca, s te pa je postalo delo športnega novinarja vedno bolj zahtevno. Največjo spremembo na novo nastalo situacijo je doživel časopis (Doupona Topič 2010, 37–38).

Iz analiziranih oddaj pa sem ugotovil, da se novinarski prispevki, kar se objektivnega poročanja ne razlikujejo kaj bistveno. Že prvi novinarski prispevki, ki sem jih analiziral v novicah, so bili zaradi domačega uspeha odkrito navdušeni in so poročali kot o zmagi "naših", torej športnikov vseh Slovencev. Prispevki so bili polni hvale na račun športnikov, v prispevku o uvrstitvi slovenske reprezentance na svetovno prvenstvo je bilo nekajkrat poudarjeno, kakšen senzacionalen podvig je uspel nogometašem in kako velika promocija je to za Slovenijo, da je Katanec karizmatičen, odločen in skromen trener ipd. Novinarji so s ponosnim poročanjem širili močno narodno zavest, ki se je z vsemi velikimi uspehi "naših" športnikov močno oprijela med občinstvom.

Športni novinar redko napiše le suhoparno poročilo o tekmi, ki zajema samo potek in rezultat tekme; temveč poda tudi svoj komentar, s čimer oceni dogajanje 'na igrišču'. Problem nastane, ko so novinarjeva pričakovanja višja kot jih je dosegel športnik oziroma ekipa in je njegov komentar nabit s čustvi razočaranja. Ali pa kadar gledamo tekmo slovenske reprezentance ali slovenskega športnika, ki tekmuje v mednarodnem merilu in komentar novinarja vzpodbuja (nacionalna) čustva med prebivalci. Dejstvo je, da novinar lahko vpliva na občinstvo. Vplivanje športnih novinarjev na občinstva se na prvi pogled kaže v najmanj dveh razsežnostih: najmanj s samim izborom besednjaka, na drugi stopnji pa (z določanjem 'naših' in 'nenaših' športnikov) z ustvarjanjem gledalčevega referenčnega okvirja oziroma uokvirjanjem gledalčeve percepcije (Doupona Topič 2010, 55).

Opazil sem, da so novinarski prispevki tako kot voditelji v studiu danes bolj sproščeni pri svojem pisanju in so v prispevku uporabili tudi kakšno besedo, ki je v novicah v preteklosti ne zasledimo. Najbolj zanimiv primer bolj šaljive novice se je pripetil v prispevku o kolesarski tekmi po Izoli, ko je zmagal domači kolesar Golčer. Novinar je povedal, da so se morali ostali tekmeči ob njegovi zmagi obrisati pod nosom, ravno v trenutku, ko smo na ekranu lahko videli kolesarja, ki si je ob prečkanju ciljne črte obrisal nos. Tu seveda ne gre za naključje, ampak namero, kar je za gledalce dobrodošlo, saj poživi novico in celoten prispevek.

Po definiciji naj bi športno poročevalstvo še zmeraj bilo objektivno, vendar Korošec ugotavlja, da predvsem v športnem poročevalstvu "vlada med tvorcem in naslovniki posebno razmerje, v katerem se naslovniki na poročevalca zanesejo, zaupajo njegovi podatkom, pogosto je tako, da so nanj navajeni in ga razumejo ter so pripravljeni sprejeti celo odmike od poročevalskih standardov, ko npr. poročevalca zanese od komentiranja k navijaštvu, od povečevanja uspešnega športnika k omalovaževanju ipd. (Korošec v Doupona Topič 2010, 54).

Galtung in Ruge pravita, da je za prepoznavo dogodka kot vrednega vnovičenja potrebno, da je dogodek aktualen, da je povezan z elitnimi osebami, da je negativen in presenetljiv (Galtung in Ruge v Luthar in drugi 2004, 153). Sam sem raziskoval športne novice, kjer pa veljajo drugačna pravila. Dogodki so bili aktualni, saj so se zgodili v zadnjih 24 urah, večina med njimi celo v istem dnevu. Drugi kriterij je v celoti izpolnjen, saj so v vseh prispevkih svoje izjave dajali športniki, o katerih je novica govorila. Velikokrat so o uspehu svojega varovanca spregovorili tudi njihovi trenerji. Tretji kriterij v analiziranih novicah ne velja, ampak velja ravno nasprotno. Vse novice so bile zelo pozitivne, saj so govorile o velikih zmagah in dosežkih naših športnikov. Četrty kriterij je deloma izpolnjen, saj sta na primer Tina Maze in Peter Prevc vodila v skupnem seštevku in vsi smo želeli in pričakovali, da si na omenjeni tekmi pridobita

zadostno prednost za zmago. Presenetljiva pa je bila uvrstitev reprezentance na svetovno prvenstvo, saj je večkrat poudarjeno, za kako senzacionalen in nepričakovan dogodek gre.

5 RAZISKAVA IN ANALIZA IZBRANIH NOVIC

5.1 Obdobje novic 1968–1977

Zlata medalja Mira Cerarja na Olimpijskih igrah v Mexico Cityju 1968

Voditelj začne oddajo s pregledom rezultatov domačih športnikov za tisti dan. Na prvo mesto postavi uspeh jugoslovanskih košarkarjev, ki so osvojili srebrno medaljo, po tem, ko so v finalu klonili proti ZDA. Sledijo še nekateri drugi rezultati, poudarek je še na vaterpolistih, ki se bodo naslednji dan s Sovjetsko zvezo udarili za zlato. Voditelj se ustavi še pri Miru Cerarju, za katerega pravi, da se bo z Voronjinom boril za zlato medaljo. Pove, da je Cerar že 10 let med najkvalitetnejšimi telovadci na svetu.

Naslednji skript se začne z nagovorom voditelja, ki gledalcem sporoči, da bodo naslednji dan še zadnjič nestrpno čakali poročila iz Mehike. Še enkrat se spomni na nekaj najvidnejših uspehov, ali kot reče sam: "Obudimo spomine na tiste, ki so nam v teh napetih dneh olimpijskih borb nudili toliko užitka." Omeni nekatere najboljše tuje tekmovalce in nato še največje domače uspehe. Omeni tudi Cerarja, za katerega pravi, da je pol poti do zlata medalje že prehodil. Čeprav sem na začetku naloge zapisal svoje predvidevanje, da bo pri starejših novicah zaslediti manj osebne note, pa se to že pri prvi novici pokaže kot neresnično. Voditelj je ponosen na uspeh jugoslovanskih košarkarjev in jim srebrno medaljo šteje za velik uspeh. Tudi za vaterpoliste pravi, da so na pragu svojega največjega uspeha, Cerarju pa zaradi njegovih odličnih rezultatov že vnaprej napoveduje zlato medaljo. Največje subjektivno mnenje pa se pokaže na koncu oddaje, ko voditelj pove, da si naši športniki zaslužijo več podpore in da se denar, ki ga damo zanje, bogato obrestuje. Celotna športna oddaja je tako namenjena dogajanju z Olimpijskih iger v Mehiki.

Zmaga jugoslovanske košarkarske reprezentance na svetovnem prvenstvu v Ljubljani 1970

Jugoslavija je od 20. aprila do 24. maja gostila eno največjih športnih tekmovanj. V Sarajevu, Splitu, Karlovcu in Ljubljani so se zbrale najboljše košarkarske reprezentance sveta. Prvenstvo v Jugoslaviji je bilo prvo, ki je bilo prirejeno izven Južne Amerike. V odločilni tekmi se je gostiteljica pomerila z ZDA. Polčas so Jugoslovani dobili s 35:32, na koncu pa so slavili s 70:63 (Jamnik 2010). Uspeh jugoslovanske reprezentance je bil tako velik, da so pred nekaj leti o odločilni tekmi z ZDA posneli tudi film.

Predvideval sem, da bo 25. maja, dan po tem, ko je Jugoslavija osvojila zlato, naslov svetovnega prvaka v analiziranem TV Obzorniku ena izmed glavnih novic. Vendar pa se je dnevnik začel z glavno novico dneva, to je bil rojstni dan predsednika republike, Josipa Broza Tita. Je pa bil že v novici o praznovanju rojstnega dne omenjen tudi podatek, da je nazadnje predsednik Tito sprejel še košarkarsko reprezentanco Jugoslavije, ki mu je ob čestitkah ob njegovem jubileju izročila tudi zlato medaljo, osvojeno na svetovnem prvenstvu v Ljubljani. Zanimivo je, da je bila to edina omemba zlate medalje jugoslovanske reprezentance v celotni oddaji, čeprav se je prvenstvo končalo le dan prej.

V športnem delu oddaje pa so bile na sporedu novice o enem največjih mednarodnih atletskih mitingov, tradicionalni miting Alpe-Adria. Posnetki med to novico so bili z mitinga leto poprej, voditelj pa je povedal, da je organizatorjem v Ljubljano uspelo privabiti več odličnih atletov, tako da naj bi bil prihajajoči miting najkvalitetnejši doslej. Sledila je še novica o tradicionalni avtomobilski dirki Trst-Opčine. Startalo je okrog 200 avtomobilov iz Italije in nekaterih drugih držav. Zanimivo je, da ni bilo omenjeno, ali je bil med udeleženci predstavnik jugoslovanske ekipe. Sledil je le še podatek, da se je dogodek končal brez večjih nesreč, zmagal pa je Jean Gian. Športni del oddaje je tako zajemal le dve novici, od tega druga ni bila povezana z domačim dogajanjem.

5. 2 Obdobje novic 1978–1987

Prva zmaga Bojana Križaja v svetovnem pokalu 1980

Bojan Križaj velja za smučarja, ki je s svojo prvo zmago 20. januarja 1980 sprožil prvo smučarsko evforijo v Sloveniji. Prvo zmago v svetovnem pokalu je Bojan Križaj dočakal na najbolj zahtevnem slalomišču v Wengnu. V slalomu in veleslalomu se je na tekmah svetovnega pokala vztrajno uvrščal na tretja in druga mesta, a manjkal mu je le korak višje. Ta pomemben korak, ki je bil po svoje prelomnica v njegovi karieri, je naredil na wengenskem slalomu (Zgodovina.si 2017). Zaradi voženj Bojana Križaja so v šolah prekinjali pouk, da so lahko gledali neposredne prenose smučarskih tekem.

Slovensko smučarsko evforijo je voditelj Milovanović v TV Dnevniku 20. januarja 1980 začel z besedami: “Današnji dan bo z velikimi črkami zapisan v zgodovini jugoslovanskega alpskega smučanja. 23-letni Tržičan Bojan Križaj je prvič stopil na zmagovalno stopnico, na kateri je bila številka ena.”

Sledi posnetek druge vožnje Bojana Križaja, ob tem pa voditeljev komentar, ki je opisoval še rezultate preostalih tekmovalcev za Križajem. Njegovo vožnjo je opisal z besedami: “Bojan je vozil tehnično dovršeno, racionalno in tudi za oko lepo, kar pa je najpomembnejše, je dosegel čas, ki mu je prinesel na koncu njegovo prvo zmago v svetovnem pokalu.”

Sledi pogovor med reporterjem Markom Rožmanom ter Bojanom Križajem in direktorjem reprezentance Tonetom Vogrincem. Voditelj nato predstavi še uvrstitve ostalih domačih predstavnikov in napove izjavo Ingermarja Stenmarka.

Do konca oddaje sledi še novica o ženski tekmi smuka v švicarskem Badgasteinu.

V tej oddaji lahko ugotovimo, da je bila skoraj v celoti namenjena zmagi Bojana Križaja v svetovnem pokalu, preostalim novicam novinarji ne posvečajo večje pozornosti. Opazi se veliko zadovoljstvo in veselje tudi pri voditelju oddaje, ki pohvali vožnjo Bojana Križaja, čeprav morda sam ni specialist za smučarske discipline. Reporter smučarske tekme med pogovorom z direktorjem reprezentance pove, da so smučarji nastopili fantastično.

Opaziti je torej velik nacionalni ponos, ki ga je zmaga Bojana Križaja prinesla v studio Dnevnika. Z Bojanom Križajem smo Slovenci smučanje nekako prevzeli kot nacionalni šport. O tem piše tudi Kotnik (2009), ki pravi, da so predstavo o smučanju kot 'slovenski stvari', torej stvari, ki pripada Slovincem, nesporno podkrepili tudi prvi vidni mednarodni uspehi slovenskih profesionalnih smučarjev in smučark v osemdesetih letih dvajsetega stoletja, med njimi zlasti alpincev Jureta Franka, Borisa Strela, Bojana Križaja, Roka Petroviča in Mateje Svet ter smučarjev skakalcev Primoža Ulage, Mirana Tepeša, Matjaža Debelaka in Matjaža Zupana, ki so s pomočjo goste panjugoslovanske medijske konstrukcije postali slovenski nacionalni junaki, njihovi uspehi pa so bili skorajda enako entuziastično pospremljeni tudi drugod po Jugoslaviji. To vsekakor govori v prid tezi o moči, ki ga je imel mit o smučanju kot slovenskem avtohtonem nacionalnem športu v okviru Jugoslavije (Kotnik 2009, 193).

Prva slovenska medalja Jureta Franka 1984

Bojan Križaj je leta 1982 na svetovnem prvenstvu v nemškem Schladmingu osvojil srebrno medaljo, njegov vrhunec kariere pa je nastopil v sezoni 1986/1987, ko je v slalomskem seštevku osvojil mali kristalni globus. Vmes je za neizmerno veselje slovenskih ljubiteljev športa poskrbel Jure Franko, ki je na olimpijskih igrah v Sarajevu prismočal prvo olimpijsko kolajno za svojo domovino.

Vihravi Jure je bil po prvi vožnji četrti, v drugo pa je napadel na vso moč. Izšlo se je in s srebrno medaljo - zaostal je le za Švicarjem Maxom Julnom - je za Jugoslavijo osvojil prvo medaljo na olimpijskih igrah ter se vpisal med legende jugoslovanskega športa. Nepozabni bodo ostali posnetki slavlja in podelitve medalj, kjer je Jure nasmejan do ušes in z malce majavim korakom stopil na drugo stopničko, v ozadju pa je občinstvo vpilo: "Jugoslavija, Jugoslavija, mi smo Titovi, Tito je naš ..." (T. O. 2010).

Veliko navdušenje je Frankova medalja prinesla tudi v TV Dnevnik, 14. februarja 1984. Frankova medalja je bila glavna in prva novica že v osrednjem Dnevniku. Voditelj je Dnevnik začel z besedami: "Pa jo imamo! Prvo jugoslovansko medaljo v zgodovini Olimpijskih iger. Prismočal nam jo je Jure Franko, ki se je v olimpijskem veleslalomu uvrstil na drugo mesto." Sledi posnetek podelitve priznanj in medalj najboljšim, Frankova druga vožnja in izjave njegovih staršev.

Športni del Dnevnika je bil v celoti posvečen olimpijskemu dogajanju v Sarajevu. Osrednja novica je bila seveda srebrna Frankova medalja. Voditelj Tomaž je publiko nagovoril z

izbranimi besedami: “Toliko veselja nam že zlepa ni nihče pripravil kot Jure Franko z osvojitvijo srebrne medalje, vredne zlata. To popoldne je bilo po vsej Jugoslaviji praznično. Navdušenje v Stinjem Dolu, na Bjelašnici, v Sarajevu, Novi Gorici ... “. Voditelj pove, da so tekmovali tudi drugi tekmovalci, sicer so bili zaradi Frankovega uspeha v senci, vendar si zaradi tega nič manj ne zaslužijo čestitk za trud in borbo. Iz Sarajeva se oglasi Miha Žibrat, ki poroča o uvrstitvah preostalih domačih tekmovalcev. To je očitno edina novica tistega dneva, a je tako pomembna, da zavzame velik del programa.

Sledi še pregled dogajanja za naslednji dan. Voditelj za vsak olimpijski nastop pove, ali ima Jugoslavija svoje predstavnike in jih tudi našteje.

Ta navezava med smučanjem in nacionalno idejo se seveda v devetnajstem stoletju okrepi in dokončno spoji v nerazdružljiv konglomerat naziranj in predstav, ki dobijo svoje neposredne realizacije tudi znotraj jugoslovanskih esencialističnih in avtohtonih ideologij, v okviru katerih smučanje v dvajsetem stoletju nemudoma dobi značaj ‘tipičnega’ slovenskega športa”. Ne le v Sloveniji, pač pa tudi po drugih jugoslovanskih republikah se zelo uspešno in presenetljivo homogeno za več desetletij naseli prepričanje, da so Slovenci smučarji in da naj bi imeli dar za to vsekakor naravnemu okolju zelo prikladno in zanimivo športno aktivnost celo v genih (Kotnik 2009, 192).

5.3 Obdobje novic 1988–1997

Prva olimpijska medalja v samostojni Sloveniji, 1992

Prvo olimpijsko medaljo v samostojni Sloveniji so navijači pričakovali že pozimi v Albertvillu, a je ni bilo. Glavni up za prvi olimpijski uspeh v Barceloni med 25. julijem in 9. avgustom pa je bil Rajmond Debevec, ki je slovensko olimpijsko reprezentanco kot zastavonoša popeljal na osrednji stadion na otvoritvi in je tudi nastopal med prvimi. Na olimpijsko medaljo pa je bilo treba počakati do sobote, 1. avgusta 1992, ko sta si jo na jezeru Banyoles priborila veslača Iztok Čop in Denis Žvegelj (Volk 2016).

Šport se začne z uvodno špico, sledi pa posnetek finiša tekme na jezeru Banyoles in glas komentatorja Marjana Fortine, ki z velikim veseljem gledalcem sporoči, da je Slovenija tretja, kar pomeni medalja za Slovenijo.

Dogajanje se preseli v studio Dnevnika, kjer za mizo sedi voditelj Miran Ališič in gledalce nagovori z besedami: “Ja, takole je odšel za medaljo obljubljeni Renault Clio na Bled. Iztok

Čop in Denis Žvegelj sta Sloveniji prvega avgusta priveslala prvo olimpijsko medaljo.” Sledi prispevek o dogajanju s tekme, komentarja obeh dobitnikov medalj in posnetek podelitve medalj.

Sledijo še novice o preostalih finalnih razpletih tistega dne. Voditelj pove, da se vse v teh dneh le ne vrti okoli Barcelone in sledi še novica o razpletu motoristične dirke v Danningtonu.

Šport v Dnevniku v času Olimpijskih iger v Barceloni ima prav posebno uvodno in zaključno špico z uradnim logotipom tekmovanja. Celotna oddaja traja približno sedem minut.

Primož Peterka si zagotovi veliki kristalni globus, 1997

Za drugi slovenski nacionalni šport pa veljajo smučarski skoki, za katere Kotnik (2009) pravi, da je v prvih desetletjih dvajsetega stoletja, ko je prišlo do preboja v razvoju tekmovanja smučarskega športa, tako alpskega kot nordijskega, postalo obiskovanje smučarskih tekem in prireditev dejanje, ki je neposredno anticipiralo pripadnost nacionalnemu kolektivu.

Ko je v zgodbo o Planici kot ‘naši kraljici’ vstopilo še dnevno časopisje in kasneje še televizija s svojim prestižnim vsakoletnim prenosom tekem svetovnega pokala v smučarskih skokih, si je Planica pridobila status slovenskega športnega spektakla oziroma status večdnevnega nacionalnega športnega praznika (Kotnik 2009, 192–193).

Za prvo skakalno evforijo v Sloveniji je z osvojitvijo velikega kristalnega globusa v sezoni 1996/1997 poskrbel takrat 19-letni Primož Peterka, ki si je 22. marca 1997 priskakal prvi veliki kristalni globus za Slovenijo. Voditelj Športa na TV Dnevniku Tomaž Kovšca je gledalce pozdravil z besedami: “V Planici je bil danes dan, kot ga še ni bilo. Rekordni poleti, ogromno gledalcev, Primož Peterka pa si je že zagotovil skupno zmago v svetovne pokalu.”

Prispevek se je začel, zanimivo, s posnetkom rekordnega poleta Lasseja Ottesena in njegove izjave in ne z glavno novico dneva, da si je Peterka zagotovil kristalni globus. Sledi novica o poletu Dietherja Thome, ki zaradi ponesrečenega pristanka ni postal novi rekorder.

Končno se je novinarka s posnetkom skoka osredotočila tudi na Peterko z besedami: “Toliko o svetovnih rekordih. Po današnji tekmi pa je bilo konec vseh dilem o zmagovalcu svetovnega pokala. Prvič v zgodovini tega športa je to postal Slovenec.” Sledi izjava zmagovalca svetovnega pokala, ki je vesel, da se je to zgodilo v Sloveniji pred 60.000 gledalci.

Sledijo še preostale novice, ki so večinoma usmerjene v zimske športe, zanimivo pa je, da je novica o zlati medalji Mojce Suhadolc in bronu Katje Koren na svetovnem vojaškem prvenstvu

v Kanadi postavljena v ozadje in je obravnavana kot manj pomembna. Celotna oddaja traja približno šest minut in pol.

5.4 Obdobje novic 1998–2007

Dan po tem, ko se slovenska nogometna reprezentanca uvrsti na svetovno prvenstvo, 2001

Verjetno eden najbolj odmevnih športnih dogodkov v medijih pa je zgodovinska prva uvrstitev slovenske nogometne reprezentance na svetovno prvenstvo, ki sta ga 31. maja do 30. junija 2002 gostili Južna Koreja in Japonska.

Uvrstitev slovenske nogometne reprezentance na svetovno prvenstvo 2002 je vsekakor dogodek, ki je do temeljev podrl nekatere mite in predstave o Slovencih kot o narodu, ki goji določen prezir in negativna čustva do nogometa. Nekateri opazovalci družbenega dogajanja so izlive radosti in pozitivnih čustev navijačev celo primerjali z vsesplošnim navdušenjem ob razglasitvi samostojne Slovenije. Od kod takšno univerzalno navdušenje sicer racionalnih in zvečine umirjenih Slovencev, je seveda tema, ki na novo odpira vprašanje slovenske kolektivne zavesti (Plesec in Doupona Topič 2002, 100).

Slovenska nogometna reprezentanca se je v romunski Bukarešti senzacionalne uvrstitve na mundial veselila 14. novembra 2001, analizirana novica pa je bila predvajana dan po tem, ko so novinarji in igralci lahko strnili svoje misli in občutke.

Epski uspeh slovenske reprezentance je bil glavna novica tudi v osrednji informativni oddaji Dnevnik, ki jo je voditelj začel z besedami: "Senzacionalna uvrstitev Slovenije na svetovno prvenstvo je tudi danes tema številka ena. Dogodek tako krepi nacionalno zavest, da ga mnogi štejejo za najpomembnejšega po osamosvojitvi države." Nato sledijo posnetki z brniškega letališča in sprejema nogometašev, nagovora predsednika države Milana Kučana in mogočne besede novinarja, da je "za Slovenijo to uspeh in promocija, kot je še ni bilo".

Športni del oddaje se začne s posnetkom zadnjih sekund tekme med Romunijo in Slovenijo, ki ga spremlja odštevanje novinarja Urbana Lavrenčiča do zadnjega sodnikovega žvižga ter nepopisnega rajanja navijačev in nogometašev. Na vrhu televizijskih zaslonov se bohota napis: "*Slovenija na svetovnem prvenstvu!!!!*".

Voditelj oddaje gledalce nagovori z besedami: "Dober večer. Takole je včeraj zmagala in skakala slovenska reprezentanca in z njo cela Slovenija." Sledijo posnetki rajanja v Kopru,

prelet letala nad Brnikom, rajanje nogometašev s cigarami in besede novinarja: "In nato so odšli; odšli k tistim, zaradi katerih šport obstaja." Sledi veličasten sprejem navijačev na Brniku, besede Milana Kučana in govor Džonija Novaka, strelca zmagovitega gola, Mladena Rudonje in kapetana reprezentance, Aleša Čeha na polnem bežigranskem stadionu.

Voditelj Tepina napove prispevek o tem, kaj pomeni uspeh reprezentance za Slovenijo. Komentator romunske televizije po telefonu sporoči, kako se je Romunija pripravljala na slavje in kakšno razočaranja vlada v državi. Sledi prispevek govora Iva Milovanovića s sredine stadiona za Bežigradom, ki predstavi globalen uspeh slovenske reprezentance in da bo slovenska izbrana vrsta najmanjša udeleženka svetovnih prvenstev doslej. Svoj prispevek konča z besedami, da je "Slovenija vse to dosegla s karizmatičnim, skromnim in strokovno podkovanim Srečkom Katancem".

Zanimivo je, da je bil celoten športni del oddaje namenjen uspehu slovenske reprezentance, ostalih športnih dogodkov v osrednjem Dnevniku niso omenili. Očitno je bila uvrstitev reprezentance na svetovno prvenstvo tako velik medijski dogodek, da so z njim zapolnili vseh osem minut, kolikor je oddaja trajala.

5.5 Obdobje novic 2008–2017

Zlata medalja Primoža Kozmusa na olimpijskih igrah, 2008

28-letnik je do zlate medalje prišel z drugim metom, ko je orodje zalučal 82,02 metra. Brežičan je vseskozi vodil in bil edini, ki je v vsakem metu presegel 80-metrsko znamko. *"Vesel sem, upal sem na medaljo, želel sem si jo, zato je to zame velik dosežek. Medaljo posvečam Sloveniji. Ni nas veliko, zato si jo zaslužimo,"* je nadaljeval Brežičan (R. K./A. V. 2008). S to izjavo je tudi Kozmus dokazal koliko mu pomeni, da je slovenski narod vesel njegove zlate kolajne.

Voditeljica je gledalce z nasmehom na ustih pozdravila z besedami: "Želimo vam res lep dober večer. Skoraj ne verjamemo, da še niste slišali najboljših novice dneva."

Sledi novica o kar dveh medaljah v enem dnevu in prispevek s prenosa finalnega obračuna meta kladiva ter zmagovit Kozmusov nastop, ki ga je komentiral dr. Andrej Stare. Nato je

prikazan še ponesrečen met beloruskega tekmovalca in veselje ob prvi zlati atletske medalji za Slovenijo. Sledi Staretov prispevek o velikem Kozmusovem uspehu.

Druga velika novica pa je bila bron Rajmonda Debevca, ki je v zadnjem krogu prišel do tretjega mesta. Do zadnjega kroga je bil Debevec na četrtem mestu, a je na koncu vseeno prišel do medalje. Tudi komentator Marjan Fortin, ki smo ga spremljali v posnetku finala, je bil nad razpletom presenečen. Sledi še intervju z zadovoljnim Debevcom.

V nadaljevanju športa sledijo še novice o nekaterih drugih razpletih olimpijskega dne. Voditeljica je na koncu oddaje povedala, da je to konec fantastičnega dneva in naj se želje uresničijo tudi v naslednjih dneh. Celotna oddaja traja približno osem minut.

Tina Maze si zagotovi veliki kristalni globus, 2013

Eden največjih dosežkov v individualnih športov pa je februarja 2013 uspel najboljši slovenski smučarki vseh časov, Tini Maze. Ko je Tina Maze leta 2009 zmagala na Zlati lisici, je bil spektakel nacije popoln. V tistem trenutku ni bilo Slovenca, ki ne bi bil na smučarski strani in s tem tudi na strani nacije, saj so se v trenutku zmage v smučarko kolektivno projicirala vsa stremjenja slovenstva. Ta na spektaklu temelječa nacionalna proliferacija kolektivnega zamišljanja in čustvovanja je ponovno legitimizirala zgodbo, kako so Slovenci postali Slovenci s smučanjem (Kotnik 2009, 203). V sezoni 2012/2013 pa je Tini Maze uspelo še veliko več, nekaj, kar ni uspelo še nikomur pred njo, saj je podrla kar dva rekorda. V francoskem Meribelu pa si je že pred koncem sezone zagotovila prestižni veliki kristalni globus za zmagovalca svetovnega pokala.

Voditeljica Športa je tistega dne gledalce spomnila na smučarsko evforijo, ki jo je pred 15 leti sprožil Primož Peterka: "Se še spomnite, kako je Primož Peterka v letih 97 in 98 obnorel Slovenijo, ko je postal najboljši smučarski skakalec na svetu? Podobno v letošnji sezoni navdušuje Tina Maze".

Voditeljica je povedala, da je Tina Maze v skupnem seštevku pobegnila na neulovljivih 958 točk in si že zagotovila veliki kristalni globus. Ob tem spremljamo posnetek vožnje Tine Maze in prispevek njene zmage na veleslalomu ter njeno slavlje po osmi zmagi v sezoni. Sledi njena kratka izjava in kratek posnetek kombinacije.

Novici sledi še nekaj manj udarnih novic. V vseh novicah so bili glavni akterji slovenski predstavniki. Celotna oddaja je trajala približno deset minut.

Peter Prevc si zagotovi veliki kristalni globus, 2016

Prevc je v svoji sanjski sezoni 2015/2016 poskrbel za že tretjo zmago v skupnem seštevku svetovnega pokala po Primožu Peterki izpred slabih dveh desetletij. Evforija se je že dolgo časa stopnjevala, saj je mladi skakalec sezono pred tem nesrečno končal na drugem mestu skupne razvrstitve. V svoji zmagoviti sezoni pa je nanizal rekordnih petnajst zmag v svetovnem pokalu in poskrbel za vsesplošno navdušenje med slovenskimi privrženci smučarskih skokov. Prevc si je v kazahstanskem Almatyju še pred koncem sezone zagotovil naslov najboljšega skakalca sezone.

Gledalce iz studia dnevnika je pozdravila voditeljica Sanja Modrić z velikim nasmeškom in besedami: "Končuje se izjemen dan za slovenski šport. Dan, ki je Petru Prevcu prinesel veliki kristalni globus pa čeprav je do konca sezone v smučarskih skokih še šest tekem."

Povedala je, da nas je tisti dan v Almatyju zanimalo predvsem to, ali bo Prevcu uspelo pridobiti tisto eno dragoceno točko v primerjavi z Nemcem Freundom. Sledil je prispevek novinarja Mihe Mišiča o razpletu tekme v kazahstanski prestolnici. Ob novinarjevem komentarju smo si ogledali rekord skakalnice Severina Freunda, zmagoviti skok Petra Prevca in njegovo veselje ob zmagi ter podelitev priznanj z Zdravljico. Sledili sta Prevčeva in Janusova izjava ter podatki o uvrstitvah naših preostalih tekmovalcev.

Do konca oddaje se zvrsti še nekaj novic o slovenskih predstavah v zimskih športih ter nekaj nogometnih novic in prispevek o kolesarski tekmi po Izoli.

Voditeljica je oddajo končala z besedami: "Končuje se uspešen teden za slovenski šport. Upamo, da bo tak tudi naslednji." Celoten Šport je trajal nekaj manj kot devet minut.

6 SKLEP IN ZAKLJUČEK

V diplomskem delu sem raziskoval športne novice na programu RTV Slovenija. RTV je edini nacionalni program v Sloveniji in je tudi prvi, ki je leta 1958 začel s prvo informativno oddajo TV Obzornik. Desetletje kasneje mu je sledila osrednja informativna oddaja Dnevnik, ki je na sporedu še danes. Zanimalo me je, kako so se športne novice v omenjeni oddaji spreminjale. Predvsem me je zanimalo to, kako so se spremenili načini podajanja novic, njihova struktura in vloga v današnji družbi od njihovega začetka do danes.

V arhivu RTV Slovenija sem si ogledal deset oddaj, v katerem so bile zastopane pomembne športne novice za Slovenijo. Izbral sem dogodke, ki so se močno zakoreninili v zavest Slovencev in v zgodovino slovenskega športa. Preko tega sem lahko tudi opazoval, kako veliki športni uspehi vplivajo na narodno pripadnost Slovencev.

Na začetku raziskovanja sem trdil, da so se v preteklosti televizijske športne novice razlikovale od današnjih v objektivnosti poročanja in subjektivnemu pristopu poročevalca. Ugotovil sem, da se to ni tako bistveno spremenilo, kot sem menil na začetku. Ker je šlo za velike domače uspehe, so tudi v izbranih dogodkih novinarji in voditelji poročali s ponosom. V analizi podajanja novic sem ugotovil, da pa se je spremenila podoba voditelja in njegov način poročanja. Ti so postali bolj sproščeni, bolj personalizirani in bližje gledalcem, kot voditelji v preteklosti. Največja sprememba se je zgodila med oddajama iz let 2001 in 2008. V oddaji iz 2008 je bila voditeljica prvič ženska, bila je sproščena in nasmejana. Tudi njen način govora in komunikacije z gledalci se je razlikoval od načina iz analiziranih oddaj pred tem.

Struktura in selekcija novic je ostala enaka, torej začne se z najpomembnejšo in se konča z najmanj pomembno. V vseh analiziranih je bila v ospredju novica dneva, torej velik uspeh slovenskega športa, ki se je zgodil dan pred tem, ali pa še isti dan. Dolžina celotne oddaje se je nekoliko povečala. V oddaji iz leta 1970 sta bili v športnem delu predstavljeni le dve kratki novici, oddaja v letu 2016 pa je trajala že približno 9 minut.

Raziskoval sem tudi podobo voditelja, kjer sem opazil veliko sprememb. Na začetku so bili voditelji športa moški, v oddaji iz leta 2008 pa se je prvič pojavila ženska voditeljica. Spremenila se je tudi podoba voditelja v družbi. Ti so postali lokalni zvezdniki, ki se pojavljajo tudi izven svojega primarnega medija. Pojavljajo se na raznih tekmovanjih in medijsko odmevnih dogodkih.

Tretja velika sprememba pa je podoba studia in videz samega prostora. Na začetku so bile oddaje posnete še v črno-beli tehniki, od leta 1972 naprej pa je Dnevnik že v barvah. Kot sem predvideval na začetku, se od preostalih po kakovosti tehnologije najbolj razlikujejo zadnje tri, torej od 2008 do 2016. Pred tem so voditelji sedeli za mizo in na njej imeli liste z besedilom, za njimi pa je bila slika z logotipom oddaje. Leta 2008 pa je bil studio veliko bolj moderen, z modrim ozadjem in grafiko, ki je nakazovala na to, o čem bo govorila novica. V zadnjih dveh analiziranih oddajah pa sta voditeljici stali, za njima pa je bila čez celotno sceno prikazana grafika s fotografijo. Spremenila se je tudi podoba začetne špice, od kratke animacije se je prelevila v moderno špico, opremljeno s privlačnimi barvami in glasbo.

Svojo tezo z začetka diplomskega dela sem le deloma potrdil, saj so bili že v preteklosti voditelji in novinarji ob uspehih slovenskih športnikov navijaško razpoloženi. Spremenil se je le pristop in način poročanja novinarjev, ki so, tako kot voditelji, postali bolj sproščeni in bližje gledalcem, kot njihovi predhodniki v preteklosti. Športne novice so postale zelo priljubljen televizijski žanr, postavljene na konec informativne oddaje, tik pred medijsko vsebino, ki sledi ob elitni dvajseti uri. Za popularnost športa pa so poskrbeli množični mediji, ki športu namenjujejo veliko količino svojega prostora, denarja in novinarjev. Postali so javna arena modernega športa, kjer se zbujejo najgloblja čustva, kjer se ustvarjajo zgodbe in legende ter kreirajo junaki.

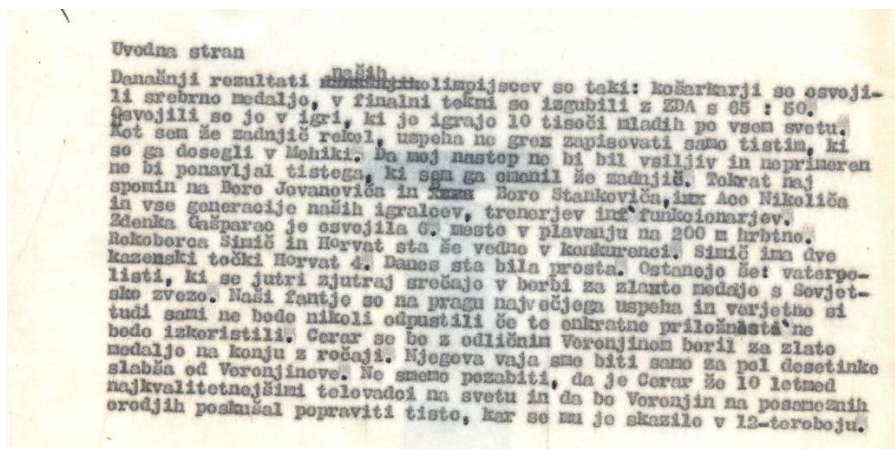
7 LITERATURA

1. Andrews, Phil. *Sports journalism: a practical introduction*. Sage: London.
2. Bourdieu, Pierre. 2001. *Na televiziji*. Ljubljana: Krtina.
3. Boyd, Andrew. 2001. *Broadcast journalism: Techniques of radio and television news*. Oxford: Focal press.
4. Cottle, Simon, ur.. 2003. *News, public realtions and power*. Sage: London.
5. Curran, James in Jean Seaton. 1997. *Power without responsibility. The press, broadcasting, and new media in Britain*. London: Routlege.
6. Fiske, John. 2004. Televizijska kultura. V *Medijska kultura - kako brati medijske tekste*, ur. Luthar, Breda; Vida Zei in Hanno Hardt, 147–177. Ljubljana: Študentska založba.
7. Doupona Topič, Mojca. 2010. *Objektivnost v športnem novinarstvu*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
8. Erjavec, Karmen in Zala Volčič. 1999. *Odraščanje z mediji: rezultati raziskave "Mladi in mediji"*. Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije.
9. Erjavec, Zdravko in Jožica Hafner. 2013. *Pogled nazaj v bogato zgodovino RTV Slovenija*. Dostopno prek: <https://www.rtvlo.si/znanost-in-tehnologija/pogled-nazaj-v-bogato-zgodovino-rtv-slovenija/318662> (11. junij 2017).
10. Hartley, John. 2004. *Understanding the news*. London: Methuen.
11. Jamnik, Tilen. 2010. *Polna Hala Tivoli popeljala Jugoslavijo do naslova*. Dostopno prek: <http://www.rtvlo.si/sport/kosarka/sp-v-kosarki-2010/polna-hala-tivoli-popeljala-jugoslavijo-do-naslova/235757> (11. junij 2017).
12. K. S. 2014. *Femme fatale 2014: Najbolj usodna Slovenka prelomnega leta je Tanja Skaza*. Dostopno prek: <http://svet24.si/clanek/zabava/estrada/545a7ce048079/femme-fatale-2014-najbolj-usodna-slovenka-prelomnega-leta-je> (11. junij 2016).
13. Klasinc, Tugo. 1993. Takole se je začelo. V *Televizija prihaja - spominski zbornik o začetkih televizije na Slovenskem*, ur. Cilensšek, Rado; Lado Pohar in Vasja Predan, 225–228. Ljubljana: RTV Slovenija.
14. Kotnik, Vlado. 2009. Smučanje kot spektakel nacije: od bloškega smukanja do paradnega televizijskega športa. V *Kalejdoskop športa - uvod v športne študije*, ur. Velikonja, Mitja; Peter Stanković in Gregor Starc, 187–209. Maribor: Založba Aristej.
15. Laban, Vesna. 2007a. *Televizijsko novinarstvo: hibridizacija žanrov in stilov*. Ljubljana: FDV.
16. --- 2007b. *Osnove televizijskega novinarstva*. Ljubljana: FDV.

17. Letica, Zvonko. 2003. *Televizijsko novinarstvo*. Desput Zagreb.
18. Luthar, Breda. 1992. *Čas televizije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
19. --- 1998. *Poetika in politika tabloidne kulture*. Ljubljana: ZPS.
20. Perovič, Tomaž in Špela Šipek. 1998. *TV novice*. Ljubljana: Študentska založba.
21. Perovšek, France. 1993. Radio Ljubljana in rojstvo slovenske televizije. V *Televizija prihaja - spominski zbornik o začetkih televizije na Slovenskem*, ur. Cilenšek, Rado; Lado Pohar in Vasja Predan, 13–20. Ljubljana: RTV Slovenija.
22. Plesec, Matjaž in Mojca Doupona Topič. 2002. *Nogomet in družba - preporod nogometa v Sloveniji*. Ljubljana: Zavod za šport Slovenije.
23. Pohar, Lado. 1993. Televizija prihaja v Slovenijo. V *Televizija prihaja - spominski zbornik o začetkih televizije na Slovenskem*, ur. Cilenšek, Rado; Lado Pohar in Vasja Predan, 21–48. Ljubljana: RTV Slovenija.
24. R. K./A. V. 2008. *Video: Kozmus olimpijski prvak!* Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/sport/oi-2008/atletika/video-kozmus-olimpijski-prvak/202862> (10. junij 2017).
25. Rothenbuhler, Eric W. 2016. *Ritualno komuniciranje: od vsakdanje konverzacije do medijsko posredovanje ceremonije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede: Znanstvenoraziskovalni center SAZU.
26. RTV SLO.si. 2008. *TV Dnevnik praznuje 40 let*. Dostopno prek: <https://www.rtv slo.si/slovenija/tv-dnevnik-praznuje-40-let/86214> (11. junij 2017).
27. RTV SLO. 2017. *Arhiv*. Ljubljana: interno gradivo.
28. T. O. 2010. *Juretova medalja še danes v srcih Sarajevčanov*. Dostopno prek: <https://www.rtv slo.si/sport/preostali-sporti/olimpijske-igre-2010/juretova-medalja-se-danes-v-srcih-sarajevcanov/221577> (9. junij 2017).
29. Volk, Uroš. 2016. *Prva olimpijska medalja v samostojni Sloveniji*. Dostopno prek: <http://val202.rtv slo.si/2016/07/olimpijski-spomini-5/> (10. junij 2017).
30. Zgodovina.si. 2017. *Prva slovenska zmaga v alpskem smučanju*. Dostopno prek: <http://zgodovina.si/prva-slovenska-zmaga-v-alpskem-smucanju/> (10. junij 2017).

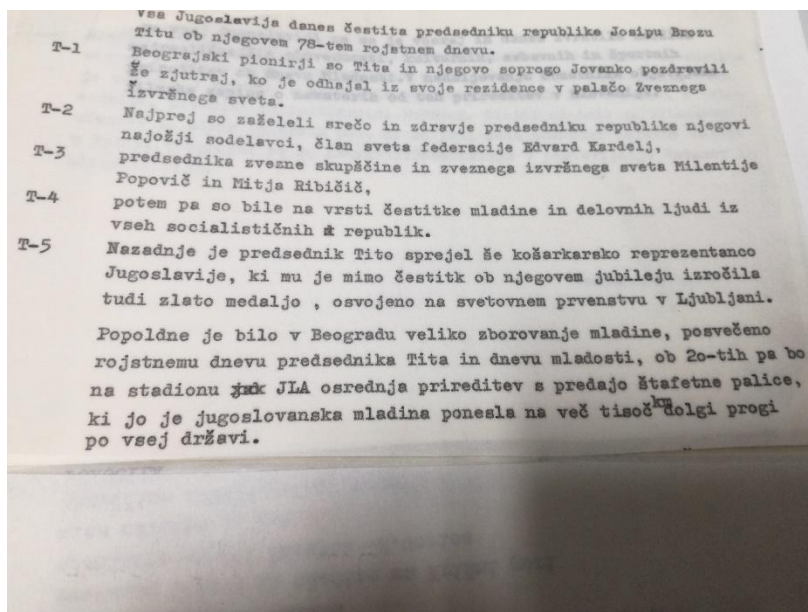
8 PRILOGA

Slika A1: Skript iz leta 1968

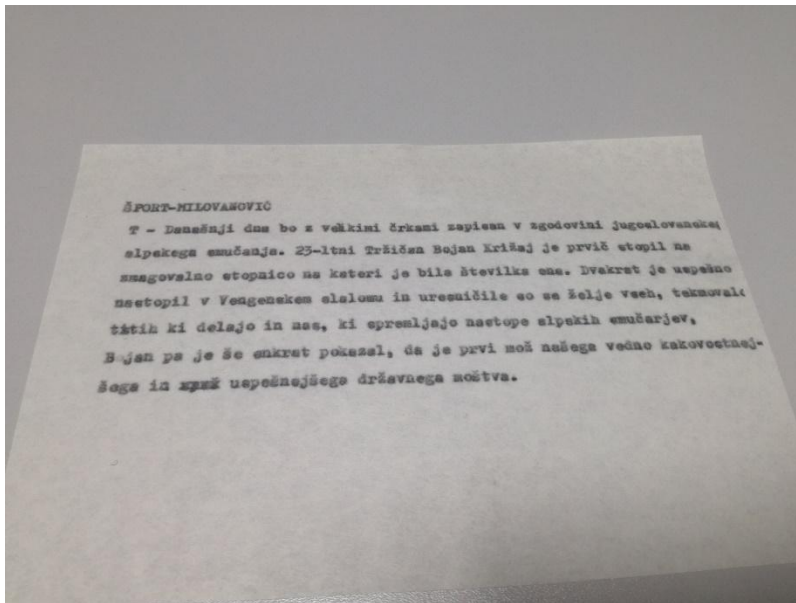
Vir: RTV SLO (2017).

Slika A2: Skript iz leta 1970

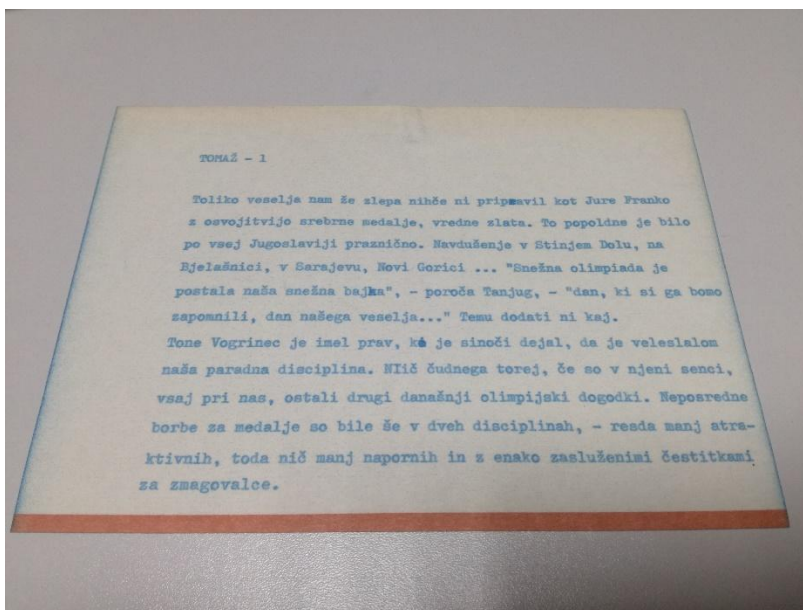
Vir: RTV SLO (2017).

Slika A3: Skript iz leta 1980

Vir: RTV SLO (2017).

Slika A4: Skript iz leta 1984

Vir: RTV SLO (2017).